

ENKELE NIEUWELINGEN VOOR NEDERLAND

Mels Huisman

Staakweg 143, 3247 BV Dirksland

Huisman, M. 2001. Some new fungi for The Netherlands. *Coolia* 44(4): 215-216.

Finds of *Letendraea helminthicola*, *Trichopezizella macrospora* and *Pyrenophora trichostoma* are described.

Het eiland Goeree-Overflakkee behoort (nog) tot de provincie Zuid-Holland. De Nederlandse Mycologische Vereniging heeft het, met vooruitziende blik, echter ingedeeld bij Zeeland. Dit stelt mij in staat om van twee walletjes te eten: enerzijds als actief lid van de Werkgroep Oud Beijerland, anderzijds als deelnemer aan de excursies van de Zeeuwse Paddestoelen Werkgroep. Beide activiteiten hebben geleid tot interessante vondsten.

Op 23 december 1999 vond ik in eigen tuin een takje loofhout dat gedeeltelijk was bedekt met een zwart fluwelig laagje. Onder de binoculaire microscoop bleek dit te bestaan uit een wirwar van donkerbruine tot bijna zwarte draden. Microscopisch onderzoek toonde donkerbruine, dikwandige, gesepteerde conidioforen met veel conidiosporen. Deze waren goudbruin, 62-72 μm groot, breed elliptisch en naar de basis versmald met 9-12 pseudoseptae. De determinatie was niet moeilijk: *Helminthosporium velutinum* Link., een soort die veel gevonden wordt op allerlei loofhouttakken. Omdat alleen het ongeslachtelijke stadium (anamorf) bekend is, wordt de soort in de deuteromyceten (hyphomycetes) geplaatst. Bij het nalezen van de beschrijving in Ellis & Ellis (1997) vonden we de opmerking dat *H. velutinum* soms wordt geparasiteerd door de ascomyceet *Letendraea helminthicola* (Berkeley & Broome) Weese ex Petch. Zoals vaker voorkomt: we hadden niet goed gekeken! Onder de binoculair waren op en tussen de bruine conidioforen bleek vleeskleurige tot iets gele bolletjes zichtbaar. Deze bolletjes waren 0,1-0,2 mm groot en bleken bij microscopisch onderzoek 65 $\times$ 10 μm grote asci te bevatten met 8 sporen in 1-2 rijen per ascus. De sporen zijn 14,5-18,5 $\times$ 4,0-5,2 μm , spoelvormig, gelig-lichtbruin met 1 septum, iets ingesnoerd bij septum, bevatten enkele druppeltjes. De determinatie werd bevestigd door Ed Batten. Het is de eerste vondst van *Letendraea helminthicola* in Nederland (med. Bernhard de Vries). Het soortnummer is A54010.

Op 28 maart 2001 vonden we tijdens een excursie van de Oud-Beijerlandse werkgroep in een zeer vochtig terrein met wilgen langs de Oude Maas ten noorden van de suikerfabriek van Puttershoek op een kale dode wilgentak een kleine discomyceet. Grootste doorsnede 0,8 mm, eerst bekervormig, later meer schotelvormig, bleek bruingrijs met iets roze tint, hymenium iets lichter van kleur. De buitenzijde en vooral de rand waren duidelijk behaard. Het steeltje was zeer kort of ontbrak. De asci van 100-130 $\times$ 6-8 μm met basale gespen bevatten 8 sporen in 1-2 rijen. De parafysen zijn smal cilindrisch tot 2 μm breed, iets langer dan de asci. De sporen zijn 25-33 $\times$ 2,1-3,6 μm , smal spoelvormig, soms iets gekromd, hyalien, met bij rijpheid 3 septae. Sommige sporen waren al gaan spruiten. De haren zijn bruin, gesepteerd, tot 300 $\times$ 3 μm . De laatste cel is wat bleker hyalien. Het excipulum bestaat uit kort cilindrische, bijna polygonale cellen. De determinatie leverde me grote moeilijkheden op. De beharing der vruchtlichamen deed denken aan de vroegere

Dasyscyphus-groep, maar de sporen klopten daar helemaal niet mee. Deze deden eerder denken aan die van *Godronia*. Dus opsturen naar een meer deskundige. Een week later kreeg ik uit Engeland een enthousiast telefoontje van Ed Batten. Het bleek de zeldzame *Trichopezizella macrospora* Raitv. te zijn. Deze soort werd in 1968 voor het eerst beschreven door Raitviir uit de Tien-Shan en Pamiro Altaibergen in Centraal-Azië op dode kruidenstengels. Hij zou ook in de bergen van de USA gevonden zijn en Haines beschouwde hem als een variëteit van het Gewimperd franjekelkje *Trichopezizella relicina* (Fr.) Raitv. (in het 'Overzicht' als *Trichopeziza relicina* (Fr.: Fr.) Fuckel). De verschillen zijn echter te groot. Het is zeker een aparte soort. *T. macrospora* heeft veel grotere asci en sporen, de parafysen zijn smaller cilindrisch met smalle punt (niet lanceolaat).

Een interessante vondst, de eerste in Nederland (med. Bernhard de Vries), en na *T. horridula* (Helleman 2001) opnieuw een nieuwe soort van dit geslacht. Het soortnummer van *T. macrospora* is A60020. Het verband tussen het Altaigebergte in Centraal-Azië en de oevers van de Oude Maas blijft duister, hoogstens zijn er bergen suikerbieten bij de suikerfabriek.

Tijdens een excursie van de Zeeuwse Paddestoelen Werkgroep op 7 april 2001 in het bos van Fort Rammekens te Rithem op Walcheren vonden we een dood grasblaadje met zwarte stipjes. Op de ongeveer 0,5 mm grote, iets verheven vlekjes waren met de loep zwarte, seta-achtige haren te zien. De pseudothecia waren in het substraat verzonken en kwamen net met hun ostiole boven het oppervlak. Microscopisch waren de setae bruin dikwandig, gesepteerd, $180-200 \times 7 \mu\text{m}$. De asci bevatten 8 sporen in 1 rij. De sporen waren zeer groot, $48,5-54,5 \times 20,6-26,8 \mu\text{m}$, bleek goudbruin, breedelliptisch met 3 dwarsseptae en 1 partieel lengteseptum, iets ingesnoerd ter hoogte van de septae. Ze bevatten vaak veel kleine druppeltjes/korrels. Het bleek *Pyrenophora trichostoma* (Fr.) Fuckel te zijn. De determinatie werd bevestigd door André Aptroot. Deze paddestoel is slechts één keer eerder in Nederland gevonden, door Martin Spooren in mei 2000 op roggestengels (*Secale*) te Maarheeze (med. Bernhard de Vries). Het soortnummer is 768020.

Mijn dank gaat naar Ed Batten en André Aptroot voor het determineren resp. controleren van mijn vondsten. Ook op het terrein van de kleine paddestoelen valt er dus nog veel te ontdekken en te genieten.

Literatuur

- Ellis, M.B., Ellis, J.P. 1997. Microfungi on Landplants. New Enlarged Edition. The Richmond Publishing Co. Ltd., Richmond, England.
- Helleman, S. 2001. Nieuwe of vreemde ascomyceten voor Nederland uit de familie der Hyaloscyphaceae. *Coolia* 44(2):102-105.

HET VERENIGINGSWEEKEND IN SCHOORL

10 - 12 NOVEMBER 2000

Na veel regen gedurende de voorafgaande dagen zag het er vrijdagochtend tamelijk hoopvol uit. We arriveerden na de middag bij de groepsaccommodatie Rebosch in Schoorl terwijl een waterig zonnetje probeerde de plassen op het parkeerterrein te laten opdrogen. Een groot deel van de ruim 20 deelnemers was al gearriveerd en al snel vertrokken we vol goede moed het duin in om een collectie paddestoelen voor de avondbespreking te verzamelen. Toen we aan het eind van de middag terugkwamen konden we een kamer uitzoeken. Deze hadden een wel zeer knusse afmeting en er werd gedurende het weekend dus heel wat heen en weer gesleept met bagage wanneer iemand bij de wastafel moest zijn.

Het avondeten, een Indisch buffet, smaakte, na uitgebreide instructies over de gerechten en de wijze van eten, prima al zorgde het afgepaste aantal borden en bestek voor enige hilariteit en het ontbreken van een toetje voor enig gemopper. Na de maaltijd tekende zich een tweedeling af. Een deel van de deelnemers probeerde op de bovenverdieping de gevonden paddestoelen op naam te brengen, de rest probeerde van al dat gemicroscopiseer af te kicken door middel van een 'goed' gesprek of een mooi boek.

Zaterdagmorgen een ontbijtbuffet, waar enkelen zich afvroegen of er nog wel genoeg over zou blijven voor een lunchpakket. Dus werd Roel Douwes, die het weekend dit keer geregeld had, verzocht polshoogte te gaan nemen. Na geruime tijd kwam hij ietwat ontdaan terug. Wij aten te veel en hadden ons rantsoen al op! Het excursievertrek werd uitgesteld en een groep vrijwilligers begaf zich naar Schoorl om grote hoeveelheden brood, kaas en ander beleg te kopen zodat we het weekend niet van de honger zouden omkomen. Toen de lunchpakketten eindelijk gesmeerd waren vertrok één groep naar 't Zand, een eendenkooi van het Noord-Hollands landschap en St. Maartenszee Wildrijk, terwijl de andere groep zich te voet richting Schoorlse duinen begaf. Op weg daar naar toe kwamen we via een 'binnen'zee bij het bezoekerscentrum waar liggende stammen van iepen enkele schitterende Zalmzwammen (*Rhodotus palmatus*) opleverden. Tegen de middag belandden we bij het duincafé in de Berenkuil waar we onder andere heerlijke erwtensoep aantroffen.

Na te zijn gelaafd en opgewarmd werd de excursie voortgezet door het duingebied. En wat een prachtige duinen zijn het daar! Heel afwisselend, met niet-vergraste en niet-verbraamde dennenbossen en gemengde loofbossen, open vlaktes, een merkwaardig kreupelbos van zomereik, lanen, duinplassen met zoomvegetatie, en alles op loopafstand van elkaar. Er werden dan ook heel wat paddestoelen gevonden, waaronder ook de nodige bijzonderheden. Enkele toppers: de Gegordelde beukengordijnzwam (*Cortinarius bivelus*) onder een paar berken, dit keer; fraaie groepen van de Zandpadgordijnzwam (*C. fusisporus*), de Stersporige trechterzwam (*Omphaliaster asterosporus*), de Duinbosrus-sula (*Russula cessans*), grote groepen van half onder het zand groeiende Gele ridderzwam (*Tricholoma equestre*), de Geelroze vezeltruffel (*Rhizopogon luteorubescens*) en het Muur-trechtertje (*Omphalina rickenii*). Het werd een erg lange excursie; voldaan maar met de tong op de schoenen arriveerden we uiteindelijk nog op tijd voor het avondeten weer in Rebosch.

Na een geanimeerde werkbepreking werd de tweedeling van de eerste avond voortgezet. Zo nu en dan sloop er iemand naar boven om te zien wat voor bijzondere